ආඛ්‍යාන narrations
Volume 02 | Issue 01 | January – June 2017 | Article 01
ISBN 2478-0642

On-line Refereed Journal of the Center for Indigenous Knowledge and Community Studies
Sabaragamuwa University of Sri Lanka

Follow this and additional works at: www.sab.ac.lk
e-mail: akyanaeditor@ssl.sab.ac.lk

cc BY NC ND

ශ්‍රී ලංකාවේ දේශපාලනය සහ නාථ දෙවියන්

අජිත් තල්වත්ත[1]
B.A.(special), M.A.(PDN) , M.phil, Ph.D. (KLN)
ajiththalwatte@gmail.com

සංක්ෂිප්තය

ලාංකේය බෞද්ධ ජන සමාජයෙහි නාථ දෙවියන් සඳහා හිමි වන්නේ සුවිශේෂි ස්ථානයකි. බුදු දහමට අනුව, නිර්වාණය මගින් සසර ගමන කෙළවර කොට අවසාන විමුක්තිය ලැබීම ස්වෝත්සාහයෙන් කළ යුත්තක් බැවින් දෙවියන් සරණ යෑම ධෛර්යවත් නොකැරේ. එනමුත් නාථ දෙවියන් සම්බන්ධ ක්‍රියා පිළිවෙත් සම්මිශ්‍ර වී ඇත. බෞද්ධ සංකල්පය හා දේව සංකල්පය එකිනෙකට බද්ධ වීම පොළොන්නරු යුගයෙන් පසු සෘජු වශයෙන් සිදු වූ බව පෙනේ. මෙරට ඉතිහාසයේ නාථ දෙවියන් වඩාත්, වැදගත් වන්නේ බෝධිසත්ව තත්ත්වයේ සිට ක්‍රමික ව දේවත්වයට පත්වීම නිසාය. මෙකී සන්දර්භය පදනම්කොට ගොඩ නැගෙන මෙම ආඛ්‍යානයේ මූලික පරමාර්ථය වන්නේ මෙරට සමාජය තුළ නාථ දෙවියන්ට හිමි ඓතිහාසික පසුබිම ගවේෂණය කිරීම හා දාහතර වන සියවසෙන් පසු නාථ දේව සංකල්පය ප්‍රචලිත වූ ආකාරයත් එය ලාංකේය දේශපාලන සන්දර්භය තුළ හිමි භූමිකාව විග්‍රහ කිරීමත්ය.

ප්‍රමුඛ පද: නාථ දෙවියන්, ඓතිහාසික විකාශනය, ලාංකේය දේශපාලනය

බෞද්ධ ජන සමාජයෙහි නිබඳ ව ගෞරවාදරයට ලක්වන දෙවියෙකු ලෙස නාථ දෙවියන් සැලකිය හැකිය. බුදු දහමට අනුව, නිර්වාණය මගින් සසර ගමන කෙළවර කොට අවසාන විමුක්තිය ලැබීම අනුදක්නා බැවින්, දෙවියන් සරණ යෑම ධෛර්යවත් නොකැරේ. එනමුත් කාලානුරූප ව සිදු වූ වෙනස්වීම් හා බෞද්ධ චර්යාවන් තුළ දෙවියන් සම්බන්ධ ක්‍රියා පිළිවෙත් සම්මිශ්‍ර වී ඇත. බෞද්ධ සංකල්පය හා දේව සංකල්පය එකිනෙකට බද්ධ වීම පොළොන්නරු යුගයෙන් පසු සෘජු වශයෙන් සිදුවිය. එලෙස මුසු වී ජනතා ගෞරවාදරයට පත් දෙවි කෙනකු ලෙස නාථ දෙවියන් සැලකිය හැකිය **(ධර්මදාස සහ තුන්දෙණිය, 1994:76).** මෙරට ඉතිහාසයේ නාථ දෙවියන් වඩාත්, වැදගත්

[1] Senior Lecturer, Faculty of Social Sciences and Humanities. Rajarata University of Sri lanka

වන්නේ බෝධිසත්ව තත්ත්වයේ සිට ක්‍රමික ව දේවත්වයට පත්වීම නිසාය. ඒ අනුව, මෙම අධ්‍යයනයේ මූලික පරමාර්ථය වන්නේ මෙරට දේශපාලනය තුළ නාථ දෙවියන්ට හිමිවූ ඓතිහාසික ස්ථානය ගවේෂණය කිරීම ය. මේ යටතේ පළමුව, දාහතර වන සියවසෙන් පසු නාථ දේව සංකල්පය ප්‍රමුඛවීමත්, දෙවනුව නාථ දේව සංකල්පයට ලාංකේය දේශපාලන සන්දර්භය තුළ හිමි ස්ථානය විග්‍රහ කිරීමටත් නියමිතය.

මහායාන බෞද්ධයන් අතර අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්ව විශ්වාසය ඇති වන්නේ සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් පසුව, එනම් හතර වන සියවසේ දී පමණ ය. මහායානික සංකල්ප ඔස්සේ ඉදිරියට ආ අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්වයන් බෞද්ධ ජනතාවගේ පුද පූජාවන්ට භාජනය වන්නේ හත් වන හෝ අට වන සියවස්වල දී ය. මෙම අවධියේ ආසියාවේ සෑම ප්‍රදේශයක ම වාගේ මෙම බෝධිසත්වයෝ පුද සත්කාරයට බඳුන් වූහ. ශ්‍රී විජය, කාම්බෝජය, සියමය, බුරුමය වැනි අග්නිදිග ආසියානු රටවල අවලෝකිතේශ්වර පුද පූජාදිය රාජත්වය තහවුරු කිරීම පිණිස වැදගත් කොට සලකන ලදී. ලක්දිව ද මෙම පසුබිම නිර්මාණය වූ බව පෙනේ **(සාසනරතන,1952:86).** ලක්දිව ථෙරවාදී සම්ප්‍රදාය කෙරේ මහායානය බලපෑ අයුරු අනුරාධපාරයේ බුදුසමය පිරික්සන විට පැහැදිලි ව ම පෙනෙන්නක **(වික්‍රමගමගේ,2006:58**). ඇතැම් රජවරු ඍජුව ම මහායාන සංකල්පයන්ට පක්ෂපාතී වූ අතර අවසනයේ ථෙරවාදය ම ජය ගත්තත් සමාජයේ පැතිරි පැවති මහායාන අදහස් ථෙරවාදී සම්ප්‍රදාය තුළට ද ඇතුළු විය. අප මෙහි දී විශේෂයෙන් ම අවධානයට ලක් කළ යුත්තේ මහායානිකයන් අතර වැදගත් ම බෝධිසත්වයන් ලෙස සැලකෙන අවලෝකිතේශ්වර කෙරේ විශේෂ භක්ති ප්‍රණාමයක් මධ්‍යකාලීන ලංකාවේ පැවතිණ. මෙම බෝධිසත්වයන් රූගත කිරීමේ දී කිරීටයෙහි ධ්‍යානි බුද්ධ රූපයක් යොදනු ලැබේ. අට වන සහ නම වන සියවස් කාලය තුළ මෙරට ඉදි වූ අවලෝකිතේශ්වර ප්‍රතිමා රාශියක් ඇත **(ලගමුව,1997:54).**එම ප්‍රතිමා ඇසුරෙන් පැහැදිලි වන්නේ අනුරාධපුරයේ අවසාන භාගයේ අවලෝකිතේශ්වර වන්දනය කොතරම් ජනප්‍රිය පැවතියා ද යන්නයි. තවද මහායානික සංකල්ප මෙන් ම පොළොන්නරු අවධියේ මෙරට ව්‍යාප්ත වූ හින්දු බලපෑම ද මෙරට දේව පද්ධතිය කෙරේ අනුගත වීමත් දක්නට ලැබුණි.

මුල දී අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්වයන් ලෙස පුද පූජා ලැබූ මෙම දෙවියන් පසුකාලීනව බෝධිත්ව තත්ත්වයෙන් මිදී දේවත්වය ආරෝපණය කරගන්නා ආකාරය දක්නට ලැබේ **(පරණවිතාන,1965:189).** එලෙස නාථ දෙවියන් බවට පත්වීමට උප්පත්තිය කෙබඳු ලෙසින් සිදු වුවාද යන්න හඳුනාගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. පොළොන්නරු යුගයෙන් පසුව එනම් 14 වන සියවස සිංහල ඉතිහාසයේ දේශපාලන හා ආර්ථිකයේ පසුගාමී යුගයකි **(හේරත්,2003:2004).** පුලස්තිපුරය දහතුන් වන සියවස අග භාගයේ දී අතහැර දමා ආරක්ෂා උපායක් වශයෙන් නිරිතදිගට සංක්‍රමණය වීම ඇරඹුණි. නමුත් අනුරාධපුර යුගයේ සිට ම ජනප්‍රිය ව පැවති මහායාන බෝධිසත්ව සංකල්පය 14 වන සියවස වන තෙක් ම සිංහල සමාජ, දේශපාලන ව්‍යුහයක් තුළට සුවිශේෂී වූ බව නොපෙනේ. මෙම බෝධිසත්වයන් දේශීය බවට පත්වීම සිදුව ඇත්තේ ගම්පොළ යුගයේ දී වන අතර එතැන් සිට අවලෝකිතේශ්වර ස්වීයත්වය හා අනන්‍යතාව ද සැකසීමට භාජනය විය **(හෝල්ට්,1994:137).**

පොළොන්නරු යුගයෙන් පසු මෙරට ඇති වූ දේශපාලන සහ සාමාජික අස්ථාවරත්වය හේතු කොට ගෙන දේව ඇදහීම කෙරෙහි ජනතාව වඩාත් නැඹුරු වූ බව පෙනේ. තවද ශ්‍රී ලාංකේය දේශපාලන බලය සුන්බුන් වීමට අමතර ව සිදු වූ තවත් සුවිශේෂී දෙයක් වන්නේ සෑම ස්තරයකට ම බලපාන අයුරින් පෙර නොපැවති තරම් සංස්කෘතික අනුකලනයක් ඇති වීමයි. මේ සමඟ ම හින්දු හා මහායානික සංකල්ප රාශියක් සම්මිශ්‍රණය වීම සිදු විය. එසේ ම මහායාන අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්වයන් ශ්‍රී ලාංකීය දෙවි කෙනෙකු වශයෙන් සලකා නාථ දෙවියන් බවට පරිවර්තනය වීමත් සිදු වේ. 15 වන සියවස වන විට නාථ දෙවිඳුන් ඇදහීම ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතා සුලභ දෙයක් වී ඇත **(චන්ද්‍රසිරි,1996:164).**සමස්තයක් වශයෙන් බැලිමේ දී ගම්පොළ යුගය දේශපාලන වශයෙන් යම් අවස්ථාවරත්වයක් නිරූපණය කළත් සංස්කෘතික වෙනස්වීම් හා හැඩගැසීම් බෙහෙවින් සිදු වූ යුගයක් වශයෙන් හඳුනාගත හැකිය. ගම්පොළ යුගයේ දී බෝධිසත්ව වන්දනය බෙහෙවින් ජනප්‍රිය ව පැවති බවක් දක්නට ලැබේ. මෙය එකවර ඇති වූවක් නොව ක්‍රමික ව විකාශනය වූවකි. දඹදෙණි යුගයේ දෙවන පැරකුම් රජුට බුදු බව ප්‍රාර්ථනා කරවීමට දේවපතිරාජ අගමැතිවරයාගේ ආරාධනාවෙන් බුද්ධ පුත්‍ර හිමයෝ **පූජාවලිය** රචනා කළහ **(පූජාවලිය,1986:698)**. තවද මෙම රජතුමාගේ සහෝදරයා වූ විජයබාහු, බෝසත් විජයබාහු ලෙස හඳුන්වා තිබේ.

බෝධිසත්ව වන්දනය හා බුද්ධත්වය ප්‍රාර්ථනා කිරීම ගම්පොළ යුගයේ ශිලා ලේඛනවල සහ සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රවල ද දක්නට ලැබේ. මෙම යුගයේ විහාරස්ථානවල දේව රූප සමඟ ම බෝධිසත්ව රූප ද කරවා ඇත. **ජාතක පොතේ** ඇති කථා ගම්පොළ යුගයේ විහාරවල සිතුවම් කරන ලදී (E.Z. Vol. IV,1948:90-110). ගඩලාදෙණි ලිපියේ නාථ සහ මෛත්‍රී දෙදෙනා ගැන දැක්වේ. නාථ යනු මෙම දෙවියන්ගේ දකුණු ඉන්දියානු නාමය බවට මහාචාර්ය මංගල ඉලංගසිංහ විසින් පෙන්වා දෙනු ලැබේ **(ඉලංගසිංහ, 2005:270-280).** මෙම බෝධිසත්වවරුන් පොදුවේ දෙවියන් අතර දක්වා ඇතත් බෝධිසත්වවරුන් ලෙස ඔවුන්ට හිමි වූ ස්ථානය මෙම අවධියේ වෙනත් මූලාශ්‍රවල ද දැකගත හැකිය. ලංකාතිලක සිංහල ලිපියේ මෛත්‍රී බෝධිසත්ව නමින් ද නාථ ලෝකේශ්වර නාථ නමින් ද හඳුන්වා ඇත. මින් අවබෝධ වන්නේ සෙසු දෙවියන්ට වඩා නාථ දෙවිඳුන්ට විශේෂත්වයක් මෙම යුගයේ දී හිමි වූ බවයි.

නියම්ගම්පාය ලිපියට අනුව එම විහාරයේ උඩු වියනේ මෛත්‍රී බෝසතුන්ගේ රුව සිතුවමට නැගූ බව පෙනේ. සෙංකඩගල දෙවියන් විසින් අලකේශ්වර සහ දේවමන්ත්‍රීශ්වර දෙදෙනාට සිහිනෙන් පෙනී සිට සතුරන් පරාජය කිරීම පිණිස ජය කාරණා දක්වන ලද බවට සගම ලිපිය සාක්ෂි දරයි (E.Z. Vol. IV,1948:296-311). නාථ බෝධිසත්වයකුට වඩා ලංකාරක්ෂක දෙවියකු ලෙස ක්‍රියාත්මක වූ බව පෙනේ. නාථ දෙවියන් සම්බන්ධයෙන් ආචාර්ය ජෝන් ක්ලිෆර්ඩ් හෝල්ට් දක්වන අදහස ඉතා වැදගත් වේ. "නාථ සහ මෙරට රාජත්වය අතර සුවිශේෂී සබඳතාවන් පැවති බවත්, මෙරට පාලකයන් බෝධිසත්ව යානය අනුගමනය කළ බවත්, ඒ අනුව බෝධිසත්ව, දේව, රජ යන සංකල්පයක් පැවති බවත්, ඒ නිසා නාථ සිංහල රාජ්‍යයේ ආරක්ෂකයා **(හෝල්ට්,1994:153)** බවත් පවසයි. එසේ ම, අම්පිටිය ලිපියේ (E.Z. Vol. IV,1948:271-273) දැක්වෙන "සෙංකඩගල දෙවියන්" යනු ද මෙම නාථ දෙවියන් ම බව ඔහුගේ අදහසයි. මේ වන විට නාථ කෘත්‍යමය වශයෙන් දෙවියෙකු බවට පත් වී සිටි බව ද, සත්වයන් සසරින් එතර කිරීමේ බෝධිසත්ව ගුණය වෙනුවට

බැතිමතුන් ආරක්ෂා කරන ලෞකික කාර්යයන් ඉටු කළ දෙවියකු බවට පත් වූ බව ද හෝල්ට් වැඩිදුරටත් පෙන්වා දේ.

තිරස සංදේශයේ (තිසර සංදේශය, 1936: කවි. 130-131)ද නාථ දෙවියන් "නතිඳු" නමින් ද එතුමන්ගේ දේවිය තාරා බිසව නමින් ද හඳුන්වයි. එහි දී දොරවක තිබූ නාථ දේවාලයත් නාථ දෙවිඳුන් හා තාරා බිසවත් නමදින ලෙස තිසරාට විධාන කර තිබේ. ආචාර්ය ජෝන් හෝල්ට් පවසන්නේ බුදුමැදුර තුළ නාථ දේව ප්‍රතිමාවක් පැවති බවකි **(හෝල්ට්,1994:152)**. මෙසේ නාථ බෝධිසත්වරයකු ලෙස සලකන නිසා එසේ තබන්නට ඇත. බුදු බව ප්‍රාර්ථනා කිරීම ද මෙකල බහුල ව සිදු වූ බව ඉහත තොරතුරු මගින් අනාවරණය වේ. ඊට අමතර ව මහායාන සංකල්පය කෙරෙහි විශේෂ නැඹුරුවක් පැවති බව පෙනේ. **සද්ධර්මලංකාරයේ** බාහිර සිදාසියේ දී ව්‍යාඝ්‍ර ජාතක කථාව ඇත (**සද්ධර්මාලංකාරය, 1953: ගාථා 16**). මෙම කථා හුදෙක් ස්වර්ණ ප්‍රභාස, අවදාන කල්පලතා වැනි මහායාන ග්‍රන්ථවල ද ආර්යශූරපාදයන්ගේ ජාතක මාලාවේ ද දක්නට ලැබේ. කෙසේ නමුත් ඉහත තොරතුරු තුළින් පැහැදිලි වන්නේ ගම්පොළ යුගයේ පැවතියේ ථෙරවාදී ආගමික පසුබිමක් නොව මහායාන හා හින්දු දේව විශ්වාස සම්මිශ්‍රණය වූ ආගමික පසුබමක් බවයි.

ගම්පොළ යුගයේ දී නාථ දේව වන්දනය ජනප්‍රිය වී වැදගත්කමින් වැඩිවන අයුරු පෙනේ. එසේ වීමට කුමන හේතු ඉවහල් වූවා ද යන්න පිරික්සිය යුතුය. දිගුකාලීන වශයෙන් දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයේ ස්ථාවරත්වයක් නොමැති වූ විට සිදුවන විපරිවර්තනයන අතිමහත් ය. ගම්පොළ යුගයේ දී මෙම තත්ත්වය වඩාත් හොඳින් නිරූපණය වන අතර ඇතැම් විට විදේශීය රාජ්‍යයන් සමග ද සබඳතා වැඩිකර ගැනීමට උත්සහ ගනී. විශේෂයෙන් ම ධර්මකීර්ති මාහිමියන් සහ සේනා ලංකාධිකාරයන් දකුණු ඉන්දියාවේ ආගමික කටයුතුවල නිරත වීමත්, ඒ සම්බන්ධතා මත දකුණු ඉන්දියානු ශිල්පීන් මෙරට විහාර කර්මාන්ත සඳහා ගෙන්වා ගැනීමත්, මේ සම්බන්ධතාවලට ප්‍රකට නිදසුන්ය. දේව විශ්වාසය හා හින්දු ආගමික බලපෑම් මෙරට සංස්කෘතියට සහ බුදුදහමට තර්ජනාත්මක තත්ත්වයකට පත් නොවී, සහජීවන තත්ත්වය නිතර පැවති බවත් ආගමික සම්මිශ්‍රණයක් ඇති කිරීමට දායක වූ බවත් පෙනේ.

අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්වයන් ද මෛත්‍රී බෝධිසත්වයන් ද සිංහල බෞද්ධ සමාජ හා දේශපාලනමය සංකල්ප පද්ධතියට අන්තර්ගහනයට ලක්වීම දහතුන් වන හා දාහතර වන සියවස් අතර කාලය තුළ සිදුවූ බවඉහතින් පැහැදිලි වේ. දෙවන පැරකුම් රාජ්‍ය සමයේ දී දුර්භික්ෂයක් ඇති වූ විට එය දුරු කරගැනීම රජු පුද පූජා පවත්වා තිබේ. ***මහාවංසයට*** අනුව.............තුනුරුවන්, චෛත්‍යය, බෝධිය, මහාර්ධි ඇති නාථ, මෛත්‍රිය **(මහාවංසය,1996:පරි.87)**........යනාදීන්ට අවශ්‍ය වූ ගරු බහුමන් දක්වා ඇත. මෙම දෙවියන්ට ද පුද පූජා පැවැක් වූ බවට සඳහන් වීමෙන් මෙම දෙවියන් දේශපාලන වශයෙන් වැදගත් වූවා ද යන්න පැහැදිලි වේ.

විශේෂයෙන් ගම්පොළ අවධිය වන විට ලංකාවේ විහාරාරාම තුළට දේශීය දේවාල ඉදිවීමත් විහාරස්ථාන අභ්‍යන්තරයේ දේවා ප්‍රතිමා ඉදිවීමත් සිදුවිය. ලංකාවේ බෞද්ධ සංකල්පය හා සම්බන්ධ දේව සංකල්පයේ විස්තාරණය පිළිබඳ ව අවධානය යොමු කිරීමේ දී එහි වැදගත් සන්ධිස්ථානක්

වශයෙන් ගම්පොළ යුගය සැලකිය හැකිය. එම අවධියේ විසූ හතර වන බුවනෙකබාහු රජු (ක්‍රි.ව. 1344 - 1351) පිහිටවූ ලංකාතිලක සෙල් ලිපියේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට වැදගත් කොට සැලකී ඇත්තේ මෛත්‍රී බෝධිසත්වයන් හා ලෝකේශ්වර නාථ වහන්සේ ය (Paranavitana,1968:65). එම ලිපියේ ම සතරවරම් දෙවියන් පිළිබඳ ව ද සඳහන් වේ. මෙම රජුගේ ගඩලාදෙණිය ශිලා ලිපියෙහි ඉහත සඳහන් බෝධිසත්වයන් දෙදෙනා දෙවියන් ලෙස හඳුන්වා ඇත (Mudiyanse,1976:137). බෞද්ධ විහාරස්ථානයක් තුළ පිහිටවූ මෙම ලිපියේ දෙවියන් පිළිබඳ ව සඳහන් කර තිබීමෙන් ගම්පොළ අවධිය වන විට දේව විශ්වාසය ලාංකීය බෞද්ධ සමාජය තුළට කොතෙක් අනුගත වී ද යන්න පැහැදිලිය. හත් වන සියවසේ පමණ සිට ලක්දිව බෞද්ධයන් විසින් ගෞරවාදරයට පාත්‍ර කරමින් සිටි අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්වයන් 14 වන සියවස වන විට ලෝකේශ්වර නාථ හෝ නාථ යන නමින් දේවත්වයට පත්ව සිටි අයුරු පෙනේ.

නාථ දෙවියන් පිළිබඳ ව විශේෂ අධ්‍යයනයක නිරත වූ ආචාර්ය ජෝන් ක්ලිෆර්ඩ් හෝල්ට් අවලෝකිතේශ්වර නාථයන් සිංහල රාජ්‍යත්වය හා සම්බන්ධ වීම දඹදෙණි රාජධානි සමයේ සිට ම දක්නට ලැබෙන බව පවසයි **(හෝල්ට්,1994:94)**. නාථ දෙවියන් පිළිබඳ **මහාවංසයේ** ප්‍රථම වරට සඳහන් වන්නේ දෙවන පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය සමයේ වර්ෂාව අපේක්ෂාවෙන් පූජාව පැවැත්වීම හා සම්බන්ධ සිද්ධියකි. රජතුමා නාථ දෙවියන් වැදගත් කොට සැලකීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ සිංහල බෞද්ධ සමාජයේ පැවති විශේෂ ප්‍රවණතාවකි. චන්ද්‍රබානුගේ ආක්‍රමණය හා සම්බන්ධ තොරතුරු දැක්වීමේ දී ආචාර්ය හෝල්ට් පවසන අදහස ඉතා වැදගත් වේ. මෙම ආක්‍රමණය තුළින් තාමුලිප්තයේ ප්‍රචලිත බුද්ධරාජ සංකල්පය මෙරටට පැමිණි බවත් ඊට ප්‍රතිවිරුද්ධ මතයක් වූ නාථ දේව වන්දනය ව්‍යාප්ත කිරීමට දෙවන පරාක්‍රමබාහු ක්‍රියා කරන බවකි **(එම,96)**. ආචාර්ය ජෝන් ක්ලිෆර්ඩ් හෝල්ට් තවදුරටත් පෙන්වා දෙන්නේ නාථ දෙවියන් සිංහල රජ කෙනෙකු විසින් විශේෂ පුද පූජාවන්ට භාජන කිරීම ප්‍රථම වරට සිදුවන්නේ දෙවන පැරකුම්බා යුගයේ දී බවයි. තවද අග්නිදිග ආසියාවේ ප්‍රචලිත ව පැවති දේව රාජ සංකල්පය රැගෙන චන්ද්‍රබාහු සිංහල රාජ්‍යය ආක්‍රමණය කළ මේ අවස්ථාවේ දී නාථ දෙවියන් සිංහල රාජ්‍යත්වය හා සම්බන්ධ වීම යථෝක්ත විදේශීය රාජ්‍ය සංකල්පයන්ට ප්‍රතිචාරයක් වන්නට ඇත **(එම,98)**.

අම්පිටිය ශිලා ලේඛනයේ සෙංකඩගල දෙවියන්ගේ ඇතා ගන්නා දවස ගැන ඇති තොරතුරු ද සගම ලිපියේ සෙංකඩගල නාථ සාමීන් ගැන ඇති සඳහන තුළින් ද පැහැදිලි වන්නේ මෙම යුගයේ පාලකයා සහ නාථ දෙවියන් අතර පැවති විශේෂ සම්බන්ධතාවයි. කෝට්ටේ යුගයේ රචිත **ගිරා සංදේශය** මඟින් නාථ දෙවියන් හා සිංහල රාජත්වය අතර පැවති සබඳතාව මනා ව පැහැදිලි වේ. මෙම සංදේශයේ මූලික පර්මාර්ථය වන්නේ තොටගමුවේ රාහුල හිමියන් ලවා හය වෙනි පරාක්‍රමබාහු රජු ඇතුළු පිරිසේ ආරක්ෂාව දෙවියන් ලවා සිදු කර ගැනීමයි. දිවයින අවසන් වරට එක්සේසත් කළ හය වෙනි පරාක්‍රමබාහුගේ ආරක්ෂාව මෙම අවධියේ ඉතා වැදගත් විය. එබැවින් සංදේශකරු මෙවැනි ආයාචනයක් කරන්නට ඇත. තවද රහල් හිමියන් ද නාථ වන්දනයෙහි උග්‍ර බැතිමතෙකි. එවකට පැවති උගත් සමාජය තුළ වඩා ඉදිරියෙන් සිටි භික්ෂුවක් ලෙස රහල් හිමියන්ට විශේෂ ස්ථානයක් තිබුණි. සිංහල බෞද්ධ සමාජය තුළ බුදුන්ට හා සමාන ව නාථ දෙවියන්ට සැලකීම මෙමඟින් වඩාත් තහවුරු වේ. පැපිලියානේ සුනේත්‍රා දේවී පිරිවෙනෙහි ඇති ශිලා ලිපිය

මගින් "නාථ හා මෛත්‍රිය දෙතැනට" යනුවෙන් සඳහන් කර ඇත **(ජයතිලක,1955:41).** කෝට්ටේ අවධියෙන් පසු මහනුවර යුගයට සිංහල රාජධානි ගමන් කිරීමෙන් පසු නාථ හා මෛත්‍රී බෝධිසත්වයන් එකට බද්ධ වී එක් දෙවි කෙනෙකු බවට පත්ව ඇත. මෙය සිදු වන්නේ සිංහල රාජත්වය තුළ සිදු වූ ස්වභාවික වර්ධනයක් ලෙස ය.

කෝට්ටේ රාජධානියේ අවසාන භාගයේ බලයට පත් හය වන බුවනෙකබාහු හෙවත් සපුමල් කුමරු රාජ්‍ය අවධියේ නාථ දේව වන්දනය සම්බන්ධයෙන් ඉතා වැදගත් කාල පරිච්ඡේදයක් වේ. දේශපාලනය තුළ නාථ දෙවිඳුන්ට කොතෙක් වැදගත් පසුබිමක් හිමිවූවා ද යන්න සමකාලීන සිද්ධීන් පරීක්‍ෂා කරීමේන් පැහැදිලි කර ගත හැකිය. මෙරට පිහිටි නාථ දේවාල අතර මාතලේ හුනාපවුරේ නාථ දේවොල ද හය වෙනි බුවනෙකබාහු හා සම්බන්ධ ව පවතින බව කිව හැකිය. මෙම ප්‍රදේශයේ පවතින ජනප්‍රවාද පරීක්‍ෂා කිරිමේ දී පැහැදිලි වන්නේ සපුමල් කුමරු යාපනය ජයග්‍රහණය කිරීමට ගිය ගමනේ දී මෙම ස්ථානයේ නාගසක සිටි හුනෙකු හඬනු අසා හෙතෙම සතුටට පත්ව ඇති බවය. එය සුබ ලකුණක් සේ සිතා ජයග්‍රහණයෙන් පසු පෙරළා පැමිණ මෙම දේවාලය ගොඩනගා තිබේ. ආචාර්ය ජෝන් කිලිෆර්ඩ් හෝල්ට් පවසන්නේ දොරවක පිහිටි නාථ දේවාලය ද බුවනෙකබාහු විසින් පිහිටුවන ලද එකක් බවයි. යාපනය ප්‍රදේශයේ බලය අත්පත් කර දීමට සපුමල් කුමරු කළ මෙහෙවරත් සිංහල බෞද්ධ පරිසරය තුළ ඔහුගේ කාර්යභාරයත් වැදගත් විය. තම යුද ක්‍රියාදාමය මල්පල ගන්වා ගැනීමට නාථ දෙවිඳුන් පිහිටවූවා යැයි සිතන්නට ඇත. එහ දී ඔහු දෙවියන් උදෙසා ගරු සැලකිලි දක්වා අවශ්‍ය අනුග්‍රහය ලබාදීමට යොමුවුණ බව කිව හැකිය. කෙසේ නමුත් මෙම සිදුවීම තුළින් දේශපාලනය හා නාථ දෙවි අතර සබඳතාව වඩාත් පැහැදිලි වේ.

ක්‍රි. ව. 1505 පෘතුගීසි ආගමනයත් සමග මෙරට ඉතිහාසයේ නව කාල පරිච්ඡේදයක් උදා වේ. ප්‍රධාන රාජධානිය ලෙස පැවති කෝට්ටේ රාජධානියේ දේශපාලන කටයුතුවලට ක්‍රමික ව සම්බන්ධ වූ පෘතුගිසීන්ට නොබෝ කලකින් තමන්ට පක්ෂපාතී අයෙකු පාලනයට පත්කර ගැනීමට හැකි විය **(අබේසිංහ, 1968:138).** දොන් ජුවන් ධර්මපාල හා පළමු වන රාජසිංහ යන පාලකයන් දෙදෙන බුදු දහම සම්බන්ධයෙන් අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්තිය නිසා සිංහල බෞද්ධ බලය මහනුවර රාජධානිය වටා ඒකරාශි විය. පළමු වන විමලධර්මසූරිය තුළින් ගොඩනැංවෙන නව රජ පෙළපත මගින් සිංහල බෞද්ධ සම්ප්‍රදාය යළිත් ආරක්‍ෂා වීමට පටත් ගත්තේය. මුල් වකවානුවේ උඩරට ප්‍රදේශයේ නාථ දෙවියන් සහ රජු අතර සම්බන්ධය පිළිබඳ තොරතුරු හමු වන්නේ අල්ප වශයෙනි. එනමුත් පසු භාගයේ උඩරට රජුන් ඇමතීම"දෙවියෝ බුදුවන්ඩ රාසින් දෙවියෝ" යනාදී ලෙස ව්‍යවහාර කිරීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ මහනුවර අවධියේ රජවරුන් බෝධිසත්ව විලාසයෙන් පෙනී සිටි බවකි **(ධර්මදාස සහ තුන්දෙණිය, 1994:87).**

මහනුවර රාජධානි සමයේ සිට නැවත නාථ දෙවියන්ගේ වැදගත්කම ගොඩනැගෙන බව පෙනේ. මේ සඳහා අවශ්‍ය ප්‍රවේශය ගොඩ නැගෙන්නේ නාථ දෙවියන් සහ පිටයේ දෙවියන් අතර ගැටීම තුළිනි. උඩරට ප්‍රදේශයේ බලය පිහිටුවාගෙන සිටි නාථ දෙවියන් පිටියේ දෙවියන්ගේ බලය හමුවේ යුද්ධයෙන් පැරදී පස්ගම දක්වා පසු බැස තිබේ. එසේ පසුබැම සිදු කර ඇත්තේ ද සතුන්ට වන හානිය දැක එය වලකාලීම සඳහා ය. මෙම ගැටුම පිළිබඳ ව ආචාරය හෝල්ට්ගේ විග්‍රහය ඉතා

වැදගත් වේ. මෙම ගැටුම මඟින් සමකාලීන සමාජමය හා දේශපාලන සිද්ධීන් සංකේතවත් කරන බව පවසයි. දඹදෙනි, ගම්පොළ හා කෝට්ටේ යන අවධීන්හි සිංහල සමාජයේ දේශපාලන කටයුතු කෙරේ දැඩි ලෙස බල පෑ නාථ දෙවිඳුන් ක්‍රමයෙන් බෝධිසත්ව භාවයට පත්වීමත් සමඟ ඔහුගේ ලෞකික කාර්යයන් ක්‍රමයෙන් අඩු වේ. තවද බාහිර දෙවි කෙනෙකු ලෙස පිටියේ දෙවියන් උඩරට ප්‍රදේශයේ බලය පිහිටවා ගැනීම සංකේතවත් කරන්නේ නරේන්ද්‍රසිංහ රජුගෙන් අවසන් වන සිංහල රජ පෙළපතට පසු නායක්කාර්වරුන්ගේ බලය ස්ථාපිත වීම සංකේතවත් කරන බවකි.

මහනුවර අවධිය වන විට රාජපදප්‍රාප්ත වීම හා සම්බන්ධ වැදගත් චාරිත්‍ර ගණනාවක් පැවතිණ. ඒ තුළ වඩා සුවිශේෂ වූයේ රජුට නමක් තේරීම හා මඟුල් කඩුව තේරීමේ චාරිත්‍රයයි. මෙම වැදගත් චාරිත්‍රය නාථ දේවාලය හා දේවාල භූමියේ බටහිර දෙසින් ගොඩනංවන ලද චෛත්‍යය අසළ ඉදිකරන ලද දර්ශනීය කවාකාර මණ්ඩපය තුළ සිදු කළ බව පෙනේ. රජුට සුදුසු නමක් තෝරා ගැනීමේ මංගල උත්සවය පැවැත්වූයේ මේ නාථ දේවාලයේ දී ය**(ධර්මදාස,2005:95)**. රාජකීය නක්ෂත්‍රාචාර්යවරුන් විසින් ලබාදුන් නම් කිහිපයක් තෝරා රන් පත්වල ලියා රිදී තැටියක තබා නාථ දේව ප්‍රතිමාව ඉදිරිපිට තබනු ලැබේ. අභිනවයෙන් රජකමට පත්වූ රජු නියමිත සුබ දිනයේ දී සේනාව සමඟ විෂ්ණු දේවාලයට ගොස් දෙවියන් පුදා නාථ දේවාලයට පැමිණ දේව පූජා පවත්වා ඇත. නාථ දෙවියන් ඉදිරියේ තැබූ රන්පත් පරීක්ෂා කොට තමන්ට අභිමත නාමයක් තෝරාගෙන පළමු ව ප්‍රධාන අදිකාරම්වරයාට කියන්නේ ය.**(ධර්මදාස සහ තුන්දෙණිය, 1994:79)**. පසුව ඔහු සැමට ඇසෙන පරිදි "රජතුමන් සඳහා දෙවියන් තෝරා ගෙන ඇති නම මෙයයි." යනුවෙන් ප්‍රකාශ කරයි**(පරණවිතාන,1965:193)**. අනතුරු ව එකී නාමයට සහිත රන්පත රජුගේ නළලේ බැඳීමෙන් පසුව රන් අසිපත ලබාගැනීමේ චාරිත්‍රය සිදු කෙරේ. දේවාලයේ ප්‍රධාන කපුමහතා විසින් සකසා ගෙනෙන සඳුන් කල්කය මත අත තවරා රජතුමා අසිපත අල්ලනු ලැබේ. මේ චාරිත්‍රය විෂ්ණු දේවාලයේ දී මෙන්ම නාථ දේවාලයේ දී සිදු කරන්නේ ය (Davy,1821:64) .මහනුවර යුගයේ පැරණි සම්ප්‍රදායන් පිළිපදින බැවිනුත්, ලංකාවේ සෑම රජ කෙනෙකු ම බෝධිසත්ව කෙනෙක් ය යන්න දහ වෙනි සියවසේ අභයගිරි වාසී භික්ෂූන් විශ්වාස කළ බැවිනුත්, පසු කාලයේ ලංකාවේ රජවරුන්ට " බෝධිසත්වාකාර" යන උපපද නාමය යෙදූ බැවිනුත්, රජ්ජුරුවන් සිය රාජ නාමය හා මඟුල් කඩුව අවලෝකිතේශ්වර බෝධිසත්වයන් අතින් තැබීම ද පුරාණ සිරිතක් වූවා විය හැකිය.

තවද උඩරට පාලකයන් රාජ්‍යත්වයට පත්වීමට පෙර නමක් තෝරාගැනීමේ දී හා ඔටුනු පැළඳීම සිදු කර ඇත්තේ මහනුවර නාථ දේවාලය ඉදිරිපිට ය. විදේශීය රජ පෙළපතක් පාලනය කළත් බෝසත් බවින් යුතු නාථ දෙවිඳුන් කෙරෙහි විශාල බලයක් පැවති බව පෙනේ. එම බලය තුළින් සංකේතවත් වන්නට ඇත්තේ සිංහල බෞද්ධ පසුබිම විය හැකිය. නමුත් වර්තමානය තුළ දේශපාලනය හා නාථ දෙවියන් අතර ඉතා සමීප සම්බන්ධතාවක් පවතින ආකාරයක් දක්නට නැති බව පෙනේ. තම දේශපාලන අරමුණු සපුරා ගැනීම පිණිස කතරගම, මුන්නේශ්වරම් හෝ දකුණු ඉන්දියානු කෝවිල් වෙත දේශපාලන නායකත්වය ඒකරාශී වූවත් නාථ දෙවියන්ගේ ආශිර්වාදය සලසා ගැනීමට නො එන තරම් ය. එහෙත් ඉහත සාකච්ඡා කළ කරුණු තුළ දාහතර වන සියවසෙන් පසු දේශපාලනයේ තීරණාත්මක සාධකයක් වූයේ නාථ දෙවියන් බව පැහැදිලි වේ.

ආශ්‍රිත මූලාශ්‍ර

තිසර සංදේශය, දීපනී, සංස්. කුමාරතුංග මුනිදාස, සූරිය මුද්‍රණ, කොළඹ, 1936.

පූජාවලිය, සංස්. කිරිඇල්ලේ ඤාණවිමල, ඇම්. ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම, කොළඹ, 1971.

මහාවංසය, සංස්. හික්කඩුවේ සුමංගල හා බටුවන්තුඩාවේ, එස්. ගොඩගේ සහ සමාගම,
කොළඹ, 1996.

සද්ධර්මාලංකාරය, සංස්. කළුතර සෝමානන්ද, රත්නාලංකාර ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ, 1953.

අබේසිංහ, ටිකිරි, **පරංගි කෝට්ටේ**, ලේක්හවුස් ඉන්වෙස්ට්මන්ට්ස්, කොළඹ, 1968.

ඉංලගසිංහ, මංගල, **මධ්‍යකාලීන ලංකාවේ ආගම**, එස්.ගොඩගේ සහ සමාගම, කොළඹ,2005.

ජයතිලක, ඩී. බී. **කතිකාවත් සඟරා**, විද්‍යාලංකාර විශ්වවිද්‍යාලය, කැලණිය. 1955.

ධර්මදාස, කේ.එන්.ඕ. සහ තුන්දෙණිය එච්.එම්.එස්. **සිංහල දේව පුරාණය**, මුද්‍රණ නිතිගත
සංස්ථාව, පාදුක්ක, 1994.

ධර්මදාස. කේ.එන්. ඕ. "ලක්දිව බුදුසමයෙහි බෝධිසත්ව සහ දේව සංකල්පය", **සංස්කෘත ලිපි සංග්‍රහය,**
නිශ්ශංක පෙරේරා සහ තවත් අය, සංස්කෘතික කටයුතු දෙපාර්තමේන්තුව, කොළඹ, 2005.

පරණවිතාන, සෙනරත් "ලක්දිව මහායානවාදය," **පුරාණ යුගය,**තිසර ප්‍රකාශකයෝ,කොළඹ, 1967.

ලගමුව, ඒ, **ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ ප්‍රතිමා ලක්ෂණ ,**මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල, කොළඹ , 1997.

වික්‍රමගමගේ, චන්ද්‍ර, **ශ්‍රී ලංකාවේ බුද්ධ ප්‍රතිමා කලාව,** එස්. ගොඩගේ හා සමාගම, කොළඹ, 2006.

හේරත්, යමුනා, **ශ්‍රී ලංකාවේ බෞද්ධ ප්‍රතිමා හා රූකම්**, බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය,
කොළඹ, 2003.

හෝල්ට්, ජෝන්, ක්ලිෆර්ඩ්, **මකුට මුනිධාරී අවලෝකිතේශ්වර නාථ ලංකා පුරාණය**, පරි.
පී.බී. මීගස්කුඹුර, ප්‍රදීප ප්‍රකාශන, කොළඹ. 1994.

Davy, John, **An Account of the Interior of Ceylon and Inhabitomts**, London, 1821.

Epigraphia Zeylanika, ed. Senerath Paranavithana, Oxford University Press,
London, 1948.

Paranavitana, S. "Lankatilaka Inscription", **University of Ceylon Review**, Vol. XVIII, P.S.1947.

Mudiyanse, N. **Mahayana Monuments in Ceylon**, Gunasiri, Colombo, 1976.